

ГУМАНІЗАЦІЯ МЕТОДИЧНОГО СУПРОВОДУ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Оксана Горішна,
докторка філософії (PhD), заступниця директора,
Тернопільська загальноосвітня школа №14 імені Б. Лепкого
Тернопільської міської ради Тернопільської області,
gorishna83@gmail.com

Актуальність обраної теми може бути зумовлена тим, що інклюзивне середовище у закладах загальної середньої освіти не може розвиватися без методичного супроводу, оскільки у вітчизняній освіті ця тема не є ще достатньо дослідженою і потребує нормативного забезпечення.

Впровадження форм інклюзивного навчання безпосередньо впливає на функціонування всієї структури закладу загальної середньої освіти, зокрема і сфери управління.

Відтак збільшується потенційне навантаження на всі структурні підрозділи та колегіальні органи управління, оскільки «постає потреба вироблення нової внутрішньої політики щодо управління освітнім процесом та вибору інноваційних, м'яких методів впливу на педагогічний персонал» з метою формування безпечного і ефективного інклюзивного середовища у процесі трансформації та глобальних змін [1].

Гуманізація освіти є основою формування безпечного інклюзивного середовища, яке б забезпечувало гармонійний розвиток та методичну та психологічну підтримку дитини з особливими потребами.

Зарубіжні науковці розглядають гуманізацію освітнього середовища, як процес надання людських атрибутів і цінностей, таких як честь, повага, любов, гідність, дружба іншим людям та учням незалежно від їх соціального статусу [2].

Ми переконані, що гуманізація освіти - це підхід до навчання, спрямований на формування нового типу особистості, її гуманних та

креативних здібностей, а також її ціннісних орієнтирів, вмінь і навичок, що забезпечують багатогранний розвиток людини. Педагог повинен дбати про заохочення всіх учнів до самореалізації, гуманне сприяння фізичних і психічних особливостей з ООП, розвиток емоційного і соціального інтелекту, а також виховання моральної свідомості громадянина.

Вітчизняні науковці вважають, що інклюзивне середовище – це таке середовище, яке відповідає потребам і можливостям кожної дитини незалежно від її психофізичного розвитку [3, с. 6].

На нашу думку інклюзивне середовище в закладі загальної середньої освіти - це оточення, де кожна людина, незалежно від її здібностей, фізичного стану здоров'я, особливостей або обставин, має можливість активно брати участь і відчувати себе у безпеці, важливою та залученою до освітнього процесу. Воно орієнтоване на прийняття різноманітності та відмінності, підтримку і сприяння розвитку кожної особи незалежно від життєвих ситуацій та освітніх потреб.

Методичний супровід розвитку інклюзивного середовища розглядаємо як комплекс методів і форм педагогічної підтримки педагогів для розвитку їх здатності використовувати гуманні методи впливу на учнів в умовах побудови інклюзивного середовища.

Пропонуємо основні принципи гуманізації освіти в інклюзивному середовищі включають такі аспекти як: *індивідуалізація* – врахування індивідуальних потреб, здібностей і інтересів кожного учня з особливими освітніми потребами; *гуманістичний підхід* – зосередження на розвитку особистості, підвищення самооцінки і самореалізації усіх здобувачів освітніх послуг; *демократизація* – створення умов для залученості усіх учнів до освітнього процесу на принципах дитиноцентризму; *ціннісна спрямованість* – формування цілісних орієнтирів, розвиток моральних та етичних принципів, загальнозживаних правил, норм та еталонів поведінки; *комунікативність* – використання засобів комунікації, методів діалогічного мовлення та співпраці як засобів навчання та виховання

дитини з особливими освітніми потребами; *креативність* – заохочення до розвитку творчих здібностей та талентів учнів з особливими потребами та формування їх творчого потенціалу; *активність* – стимулювання активності учнів у процесі навчання, сприяння їхньому самовиявленню, саморозвитку та формування громадянської позиції у мультикультурному середовищі. Впровадження будь-якого процесу у закладах загальної середньої освіти потребує певного методичного супроводу, який розглядаємо як: систематичну підтримку, яку забезпечують фахівці, спеціалісти та педагогічні працівники учням з метою покращення якості освітнього процесу. Це може включати розробку навчальних та методичних матеріалів, дидактичних засобів, підбір професійної літератури, консультування вчителів, проведення тренінгів тощо.

Отже, *методичний супровід розвитку інклюзивного середовища* – це систематична підтримка, яка надається фахівцями для створення та підтримки умов розвитку й функціонування інклюзивної форми навчання. Мета – забезпечити якісну освіту для всіх учнів з ООП незалежно від їхніх потреб і здібностей, а саме: формування власної траєкторії навчання для забезпечення розвитку компетентностей та реалізації себе у суспільстві.

Гуманізація методичного супроводу розвитку інклюзивного середовища передбачає забезпечення індивідуального підходу для реалізації навчальних завдань в освітньому процесі з врахуванням принципу адаптивності програм для кожної дитини з ООП та індивідуальних особливостей при розробці методичних матеріалів та підходів. Ефективність розвитку інклюзивного середовища відображається також і у налагодженості комунікаційних каналів та розуміння важливості співпраці між керівником закладу освіти, адміністрацією, вчителями, спеціалістами та батьками у впровадженні та реалізації гуманістичних методичних підходів. Ключовою фігурою в

формуванні безпечного та вільного від дискримінації освітнього середовища є вчитель, який потребує належних знань щодо сутності та особливостей впровадження інклюзивної форми навчання, методиками роботи, специфіки комунікації з дитиною з ООП та її батьками. Значення психолого-педагогічної підтримки та професійного розвитку педагогічних кадрів у контексті гуманізації методичного супроводу є одним із основних аспектів формування інклюзивного середовища у закладі загальної середньої освіти. Гуманізація освіти в інклюзивному середовищі є беззаперечно важливою з багатьох міркувань та факторів: розвиток особистості, створення сприятливого середовища, формування цінностей, розвиток системного і критичного мислення, підготовка до подальшого життя у динамічному суспільстві.

Отже, гуманізація сприяє збагаченню індивідуальних освітніх потреб кожного учня, допомагає їм розкрити свій потенціал та знайти себе у різних сферах життя. Засноване на гуманістичних принципах навчання, освітнє середовище сприяє взаєморозумінню, підтримці та позитивному ставленню до навчання та саморозвитку. Гуманізація допомагає виховати в учнів цінності співпраці, толерантності, взаємоповаги та відповідальності перед суспільством та сприяє формуванню в учнів критичного мислення і аналітичних навичок, що допомагає їм критично оцінювати інформацію та приймати обґрунтовані рішення. Гуманізація освіти вчить усіх учнів спілкуватися, співпрацювати, розв'язувати конфлікти та адаптуватися до змін у суспільстві. Таким чином, гуманізація освіти в загальноосвітніх закладах є важливою для всебічного розвитку усіх учасників освітнього процесу та підготовки молодого покоління до життя у сучасному суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Горішна О. Модель управління змінами в закладі середньої освіти. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Педагогіка*. 2022. № 13. DOI: [https://doi.org/10.33296/2707-0255-13\(25\)-18](https://doi.org/10.33296/2707-0255-13(25)-18) (дата звернення 09.04.2024).
2. Naboth H. A., Nwogu U. J. Humanising the classroom: a pragmatic approach. *European Scientific Journal*. 2014. Vol.10 (July), No.19. P.416–425. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/328024412.pdf> (дата звернення 09.04.2024).
3. Дмитренко К. А. Працюємо з «особливою» дитиною у «звичайній» школі. Харків: ВГ «Основа», 2020. 120 с.